

Aan de directies van de erkende en vergunde
jeugdhulpvoorzieningen en diensten voor pleegzorg

Aan de netwerken zorggarantie

Uw bericht van	Uw kenmerk	Ons kenmerk	Bijlagen
Vragen naar/e-mail		Opgroeien	
voorzieningenbeleid@opgroeien.be		Telefoonnummer	datum
		02 249 76 33	15/05/2024

Onderwerp: oproep in het kader van het vinden van zorgfiguren uit de context van jonge kinderen en hun gezinnen als alternatief voor uithuisplaatsing. Een belangrijke pijler voor zorggarantie.

Geachte heer,
Geachte mevrouw,

1. Doelstelling

Gezinnen met jonge kinderen kunnen door allerlei factoren in crisissituaties belanden waarbij de veiligheid van de jonge kinderen in het gedrang komt. Eigen aan deze situaties is dat ze zich onverwacht aandienen, er snel gehandeld moet worden en dat onduidelijk is of er thuis voldoende veiligheid kan gecreëerd worden. Voor deze doelgroep moet, naast crisisleegzorg, een kortdurend kwaliteitsvol verblijf in een leefgroep mogelijk zijn in functie van een terugkeer naar huis en/of het vinden van een geschikte plek in een andere gezinssetting¹. Jonge kinderen die voor een langere tijd niet thuis kunnen wonen, moeten kunnen opgroeien in een gezinssetting², met name een pleeggezin of een gezinshuis.

¹ Voor deze beleidslijn verwijzen we naar de vorige rondzendbrieven zorggarantie en de concepttekst uithuisplaatsing jonge kind. Zie <https://www.jeugdhulp.be/professionelen/actoren-jeugdhulp/private-voorzieningen-jeugdhulp/rondzendbrieven-regelgeving-en-notas#toggle-zorggarantie-bij-uithuisplaatsing-van-jonge-kinderen-in-vlaanderen-werf-2>

² Uiteraard is het eerste streven nog steeds om kinderen in hun eigen gezin te laten opgroeien. Dit uitgangspunt focust op die situaties

Uit de praktijk blijkt dat kortdurende verblijfsplekken in crisissituaties niet steeds beschikbaar zijn. Illustratief is het gegeven dat kinderen waarvoor dringende kortdurende opvang gezocht wordt, in bepaalde gevallen in ziekenhuizen terecht komen. Daarnaast stellen we vast dat als jonge kinderen in leefgroepen en crisispleeggezinnen terecht komen, ze daar vaak langdurig verblijven en er bijgevolg weinig ruimte is voor instroom bij crisissituaties. Met deze oproep focussen we op volgende thema's:

- Het creëren van meer opvang binnen een gezinscontext, die inspeelt op de ontwikkelingsnoden van jonge kinderen.
- Het creëren van een boost bij voorzieningen en pleegzorg om verder expertise op te bouwen om de ruime context van het jonge kind en zijn/haar gezin creatief in te zetten als alternatief voor uithuisplaatsing en daarmee ook daadwerkelijk aan de slag te gaan. We focussen op betekenisvolle personen uit de context van het jonge kind die een rol kunnen opnemen in een zorgplan van een jong kind en in een ideale situatie kunnen doorgroeien als pleegzorger.
- Ruimte creëren in leefgroepen en crisispleeggezinnen door de in- en uitstroom te bevorderen via het inzetten van zorgfiguren³ uit de context van het jonge kind en zijn/haar gezin als alternatief voor verblijf in een leefgroep of crisispleeggezin, zodat jonge kinderen met een dringende vraag naar verblijf een kwaliteitsvolle plek vinden in jeugdhulp en bv. niet in ziekenhuizen opgevangen moeten worden. Daarnaast willen we de capaciteit in leefgroepen ten volle benutten voor crisisvragen en kortdurende trajecten bij gezinnen met jonge kinderen.
- De netwerken in het kader van zorggarantie performanter maken met betrekking tot de thematiek rond het vinden van zorgfiguren in de context van kinderen maar ook voor wat betreft de netwerkvorming tussen partners zorggarantie in het algemeen.

Doorheen de oproep maken we gebruik van volgende terminologie:

- *Jonge kind*: in deze tekst focussen we op kinderen met de leeftijd -9 maanden tot 3 jaar. De term "jonge kind" bevat dus ongeboren kinderen, baby's en peuters.
- *Zorgfiguur*: een persoon die (een deel van de) zorg kan opnemen voor een jong kind én die voldoende sensitief en responsief beschikbaar kan zijn. Zorgfiguren bieden zowel een veilige basis aan, waar zorgen opgevangen en noden ingevuld worden, als een veilige haven, waar bijtanken (thuiskomen) essentieel is om te kunnen exploreren⁴. Het zorgen gebeurt naast en in samenwerking met de ouders.
- *Context*: "Het sociale netwerk rond de minderjarige en rond de ouders van die minderjarige en, in voorkomend geval, de opvoedingsverantwoordelijken van die minderjarige, dat afhankelijk van de hulpvraag van die personen van betekenis is. Het

waar dit, zelfs na een traject zoals intensieve contextbegeleiding of een begeleiding in een centrum voor integrale gezinszorg, niet haalbaar is.

³ Deze zorgfiguren kunnen een informele rol opnemen of na attestering vanuit pleegzorg een rol als pleegzorger opnemen.

⁴ Vliegen, N., Tang, E., & Meurs, P. (2021). *Van kwetsuur naar litteken. Hulpverlening aan kinderen met complex trauma* (vierde druk). Pelckmans.

sociale netwerk omvat ook steunfiguren.”⁵ We denken hierbij ook aan kinderopvang, scholen, de buurt waar kinderen vertoeven.

- *Netwerk*: “Een geformaliseerd samenwerkingsverband van actoren die zorg of ondersteuning organiseren of aanbieden in het kader van het geïntegreerde gezins- en jeugdhulpbeleid”⁶. In deze oproep focussen we op de netwerken zorggarantie die per provincie georganiseerd worden (al dan niet met stuurgroep).

2. Aanleiding en situering

De laatste jaren zagen we een enorme toename in expertise rond de ontwikkelingsnoden van de jonge kinderen, mede door sensibilisering omtrent Infant Mental Health (IMH)⁷ waarbij aandacht ontstaat voor het mentaal en relationeel welzijn van jonge kinderen en hun gezinnen.

We weten dat de ontwikkeling van ongeboren en jonge kinderen kwetsbaar is, omdat we op geen enkel ander moment in ons leven zo snel ontwikkelen en zo onderhevig zijn aan invloeden vanuit de ruime omgeving waarin we opgroeien. We kijken hiervoor zowel naar de samenleving en de buurten waarin aanstaande gezinnen en gezinnen met jonge kinderen wonen, als naar de dynamieken en factoren in gezinnen zelf.

Tegelijk tonen jonge kinderen erg veel veerkracht en reageren ze snel op veranderingen. Net doordat hun ontwikkeling razendsnel verloopt en de invloed van de omgeving groot is, kunnen veranderingen in de leefomgeving en relaties van kinderen een grote impact hebben. Een schip hoeft maar een paar graden van koers te veranderen om in een andere haven aan te komen⁸. Jonge kinderen zijn afhankelijk van hun zorgfiguren en kunnen niet wachten op gepaste zorg (ze hebben die meteen nodig). Zorgfiguren hebben de taak om de kinderen in leven te houden, het leven beheersbaar te houden en het leven interessant genoeg te maken⁹. Relaties zijn dus essentieel in de ontwikkeling van jonge kinderen. Vanuit warme, stabiele en sensitieve relaties leren kinderen de wereld kennen en wie te vertrouwen is.

Beleidsevoluties

Naar aanleiding van de vaststelling dat er in Vlaanderen bij te veel jonge kinderen met een nood aan (dreigende) uithuisplaatsing geen snelle, aangepaste en stabiele hulpverlening kon opstarten, werd in 2018 de uitbreidingswerf “zorggarantie (dreigende) uithuisplaatsing jonge kind”¹⁰

⁵ Uit “Ontwerp van decreet over de organisatie van een geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid”

⁶ Uit “Ontwerp van decreet over de organisatie van een geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid”

⁷ <https://www.opgroeien.be/kennis/themas/infant-mental-health>

⁸ Vliegen, N., Tang, E., & Meurs, P. (2021). *Van kwetsuur naar litteken. Hulpverlening aan kinderen met complex trauma* (vierde druk). Pelckmans.

⁹ Vliegen, N., & Verhaest, Y. (2020). *Vroege ontwikkeling alle kansen geven. Geestelijke gezondheidszorg voor baby's, jonge kinderen en ouders*. Pelckmans.

¹⁰ Voor meer informatie over de werf zorggarantie (dreigende) uithuisplaatsing verwijzen we naar de webpagina Zorggarantie jonge kind | Opgroeien (www.opgroeien.be/over-opgroeien/projecten/zorggarantie-jonge-kind), alsook de rondzendbrief over zorggarantie

gelanceerd. Gezinnen met jonge kinderen in zeer kwetsbare situaties, waar de vraag naar uithuisplaatsing gesteld wordt, hebben nood aan een onmiddellijk inzetbaar aanbod op maat van het jonge kind en met een aanpak die op veiligheid en continuïteit gericht is. Bij elk mogelijk scenario is samenwerking met diensten, netwerken en contexten rond de gezinnen en jonge kinderen noodzakelijk.

Eén van de krachtlijnen uit de vroegere oproepen rond zorggarantie was de focus op het zoeken naar zorgfiguren in de context van jonge kinderen. Het zoeken naar en inzetten van zorgfiguren werd hier ruim ingevuld, bijvoorbeeld ter ondersteuning van een ander verblijf of een kwetsbare thuissituatie. Het inzetten van deze zorgfiguur in functie van verblijf, in combinatie met of als alternatief voor een leefgroep was daarbij ook één van de opties. Met deze rondzendbrief willen we daar uitdrukkelijk op inzoomen.

We zien momenteel in het werkveld heel wat goede praktijken ontstaan rond het zoeken, vinden en activeren van zorgfiguren uit de context van kinderen en jongeren. Diensten voor pleegzorg zetten sterk in op netwerkpleegzorg en methodieken als netwerkonderzoek, -beraad en -observatie. Organisaties zoeken naar manieren om steeds intensiever en ruimer met de contexten aan de slag te gaan. Contexten worden aangesproken in het kader van Signs of Safety en veiligheidsplanning. Family Finding en Family Seeing kenden een ruime uitrol en implementatie. Partners in Parenting reikt uit naar zorgfiguren in de buurt van gezinnen en de voorziening. Ook buiten de jeugdhulp, binnen de huizen van het kind, de bredere preventieve gezinsondersteuning, de kinderopvang en de armoedebestrijding wordt ingezet op het versterken van de context van kinderen en jongeren enz.

Het jonge kind en zijn/haar gezin kwam de laatste jaren steeds meer in het vizier binnen projecten en beleid. We verwijzen hierbij naar de laatste ondernemingsplannen van Opgroeien waarin verwezen wordt naar het project “de eerste duizend dagen”¹¹ en het onderzoek naar “Adversed Child Experiences”¹² beschreven staan.

Ook de doelgroep van zwangere vrouwen in een kwetsbare situatie wordt nog steeds uitdrukkelijk in het vizier genomen. Dit heeft te maken met de versterkte beleidsmatige focus op “de eerste duizend dagen” (cf. supra) waar we nog uitdrukkelijker een aanklappende en meer geëigende jeugdhulp willen uittekenen die inspeelt op de noden van deze doelgroep en van hun context.

In het kader van de evolutie naar een geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid komt “normaliseren”, “zo thuis mogelijk” en “het gezin” in de hulp centraal te staan. In dit verband sluit ook de ontwikkeling naar gezinshuizen¹³ hierbij aan.

van 26/07/2021 en de rondzendbrief over reconversievoorstellen in de jeugdhulp van 20/12/2021.

¹¹ <https://www.kindengezin.be/nl/professionelen/over/de-eerste-1000-dagen>

¹² [OverHoop - Samen voorbij trauma, van preventie tot herstel | Koning Boudewijnstichting \(kbs-frb.be\)](https://www.kbs-frb.be/over/overhoop-samen-voorbij-trauma-van-preventie-tot-herstel)

¹³ Zie <https://www.jeugdhulp.be/professionelen/themas/gezinshuizen>.

Scope van deze oproep

Ondanks de geleverde inspanningen vanuit zorggarantie en het bredere jeugdhulplandschap, stellen we vast dat op dit moment nog niet alle jonge kinderen in precaire situaties snel en kwaliteitsvol geholpen kunnen worden.

De laatste jaren werd sterk ingezet op het intensief werken met de context om alsnog uithuisplaatsing te vermijden, onder meer vanuit Signs of Safety. We zien deze positieve evolutie weerspiegeld in de invulling van hoe de rugzakmiddelen besteed worden in het kader van zorggarantie. En ook binnen de reconversievoorstellen zorggarantie wordt heel sterk ingezet op de pijler “intensieve mobiele contextbegeleiding” als antwoord op de vraag om de thuissituatie te versterken. Er is momenteel echter nog een leemte in situaties waar het jonge kind onmogelijk in zijn gezin of thuis kan verblijven. De medewerkers van het Team Jonge Kind Opgroeien signaleren dat bij dergelijke vragen nog te vaak geen plek gevonden wordt. Illustratief is de vaststelling dat er nog steeds jonge kinderen in ziekenhuizen verblijven omdat er elders in de jeugdhulp geen verblijfsplek is¹⁴.

Daarnaast merken we dat, indien er wel een verblijfsaanbod gevonden wordt, kinderen lang in die leefgroep of dat pleeggezin blijven. Vanuit het ontwikkelingsperspectief van kinderen, in het bijzonder jonge kinderen, is dit geen gewenste situatie. Bovendien blokkeren die langere trajecten de in- en uitstroom van crisissituaties of kortdurende opvang in een leefgroep/pleeggezin. Een onzeker verblijfsperspectief leidt in sommige situaties tot een weigerachtigheid van het opstarten van een kortdurend traject bij aanbieders van verblijf. En ten slotte, vanuit het perspectief van het jonge kind en zijn/haar gezin zorgt deze gang van zaken voor veel onduidelijkheid en onzekerheid over waar en hoe lang men ergens kan verblijven. Hoe langer die onduidelijkheid aanhoudt, hoe nefaster voor de ontwikkeling van kinderen.

Vanuit Opgroeien blijven we benadrukken dat we ook bij noden voor een kortdurende uithuisplaatsing maximaal blijven inzetten op verblijf in een gezinssetting als eerste te overwegen piste (bv. ondersteunende of perspectiefzoekende pleegzorg en crisisleegzorg). Daarnaast zien we ook de noodzaak om verder in te zetten op kwaliteitsvol residentieel leefgroepaanbod voor crisisopvang of opvang van korte duur omdat de noden het aanbod blijven overstijgen.

In het kader van voorliggende oproep willen we in het bijzonder op het thema “Het vinden van zorgfiguren uit de context van jonge kinderen en hun gezinnen als alternatief voor uithuisplaatsing” focussen en dit in het licht van de professionele partnerschappen die er nu al bestaan in het kader van zorggarantie. Op die manier willen we ook ruimte maken in leefgroepen en crisisleeggezinnen, waardoor crisissituaties en kortdurende opvang waarnaar hiervoor verwezen wordt, vlotter mogelijk zijn.

We willen verder bouwen aan de concretisering van “bouwstenen voor innovatieve begeleiding en verblijf voor jonge kinderen”, zoals beschreven in de rondzendbrief beleidskeuzes zorggarantie van 26 juli 2021. Vanuit de vaststelling dat nog teveel jonge kinderen langdurig in residentieële settings opgevangen worden, zoomen we in op de lijn “vanuit de residentie inzetten op

¹⁴ Precieze aantallen over dit aantal kinderen hebben we niet. Op basis van informatie van Zorgnet Icuuro weten we dat dergelijke cijfers niet beschikbaar zijn omdat er vaak toch medische redenen opgegeven worden voor de opname. Het gaat hierbij ook over alle leeftijden: gaande van pasgeboren baby's die vaak langer in het ziekenhuis verblijven in afwachting van plaatsing tot oudere kinderen.

zorgfiguren uit de context van jonge kinderen, ook in situaties waar op het eerste gezicht geen beschikbare zorgfiguren lijken te zijn”.

Een belangrijke pijler binnen zorggarantie zijn de provinciale netwerken zorggarantie. We zijn ervan overtuigd dat de basis om verder te werken aan het thema “inzetten op het thema vinden of versterken van zorgfiguren in de context” vanuit een (professioneel) netwerkperspectief benaderd moet worden. Dit vraagt om een performant professioneel netwerk waar expertise rond dit thema gedeeld kan worden, rollen verdeeld worden omtrent wie wat in dit kader opneemt, krachten gebundeld worden, enz. Een aantal voorwaarden voor een goede samenwerking in het kader van een professioneel netwerk zijn¹⁵:

- Een gezamenlijk perspectief. Om goed samen te kunnen werken is een zekere mate van overeenstemming nodig tussen organisaties en professionals: een gezamenlijke probleemanalyse, een gedeelde visie, gezamenlijke doelen en helderheid over de doelgroep waar de samenwerking zich op richt.
- De juiste partners en samenwerkingsafspraken. Dit domein gaat over de partners binnen het samenwerkingsverband, de afspraken die zij met elkaar maken over de vorm van samenwerking en de inzet van mensen en middelen.
- Respectvolle samenwerkingscultuur. In de praktijk blijken persoonlijke eigenschappen van samenwerkingspartners belangrijke succesfactoren of juist belemmeringen bij samenwerking. Het gaat om kenmerken als betrouwbaarheid, enthousiasme, bevologenheid, vertrouwen en respect.
- Duidelijke regie van de samenwerking op organisatieniveau en coördinatie van zorg bij de uitvoering op casusniveau.
- Ondersteunende werkafspraken. Concrete afspraken over de werkwijze en werkprocessen in de praktijk zoals informatie-uitwisseling, instroom, bespreking van casuïstiek (hoe vaak, hoe lang en in welke samenstelling), uitvoering, monitoring en evaluatie van hulp, zijn noodzakelijk om de samenwerking te verankeren in de praktijk.
- Effectiviteit van het aanbod. Omdat het doel van de samenwerking is om een effectief gezamenlijk hulpaanbod te organiseren, is het van belang de beschikbare kennis over effectieve hulp voor de doelgroep te gebruiken.
- Systematische evaluatie en kwaliteitsverbetering. Door systematisch ontwikkelingen en resultaten van de gestelde doelen te monitoren en te evalueren, wordt feedback geleverd aan betrokken partners en kan zo nodig de werkwijze worden bijgesteld.

We willen in deze oproep de netwerken activeren en ondersteunen om met onder andere het thema van deze rondzendbrief aan de slag te gaan.

Een eerste luik in deze oproep houdt in dat netwerken in kaart zullen moeten brengen hoe ze als netwerk functioneren en wat ze kunnen ondernemen om performanter aan de slag te gaan met “het zoeken van zorgfiguren in de context van het jonge kind en zijn/haar gezin”. Met ondersteuning van een procesbegeleider zal een zelfscan plaatsvinden met als eindresultaat een

¹⁵ Zie het Pleegzorgkompas (in ontwikkeling) en ook <https://www.opgroeien.be/kennis/themas/samenwerken>. We verwijzen uiteraard ook naar de beslissingsbrieven in het kader van zorggarantie waar duidelijke inhoudelijke verwachtingen staan m.b.t. de netwerken zorggarantie in het algemeen.

actieplan gelinkt aan “het vinden van zorgfiguren uit de context” op te stellen.

De focus ligt op zorgfiguren die mogelijks een rol kunnen opnemen in het aanbieden van verblijf van jonge kinderen. De praktijk wijst echter uit dat informele zorgfiguren een rol kunnen spelen op verschillende vlakken, gaande van speelgezin, steunfiguur, buddy... en dat ze doorheen de tijd ook kunnen evolueren. We willen deze ruimere scope bijgevolg zeker in het vizier meenemen.

In een tweede luik geven we de netwerken de ruimte om daadwerkelijk processen van “het vinden van zorgfiguren in de context van het jonge kind en zijn/haar gezin” te lopen. Dit kan zowel vanuit het perspectief van deskundigheidsbevordering in een netwerk als vanuit een vooropgesteld doel om een aantal trajecten te lopen. Finaal wordt een plan ontwikkeld hoe deze pijler na de projectfase verduurzaamd kan worden vanuit het netwerk zorggarantie. Een extra uitdaging is om deze trajecten ook al uit te bouwen in het geval een kind nog geboren moet worden, vertrekkende vanuit de zorgtafels met meerdere jeugdhulpactoren en/of actoren uit de volwassenhulp.

Het vinden en begeleiden van zorgfiguren uit contexten van jonge kinderen vraagt om een specifieke bril van Infant Mental Health. Onder andere via zorggarantie hebben vele hulpverleners reeds de eerste stappen gezet om zich te verdiepen in Infant Mental Health. We vragen zorgvuldig te bekijken in welke mate potentiële kandidaten uit de context die iets willen en kunnen betekenen in het kader van een zorgplan ook daadwerkelijk de nodige mentale veiligheid kunnen bieden aan een jong kind. Daarnaast verwachten we dat het traject ook begeleiding omvat van de “gevonden zorgfiguur”. Door zorgfiguren gepast te ondersteunen in hun relatie met een jong kind, verhogen we de kwaliteit van die relatie en versterken we daardoor ook de ontwikkelingskansen van dat kind. Het spreekt voor zich dat ook de ouders ondersteund worden in hun ouderschap en de zoektocht hoe ze ouder kunnen zijn naast de aanwezigheid van personen die mee zorg opnemen voor hun kind.

De focus van deze rondzendbrief ligt op het creëren van verblijfs capaciteit voor de jonge kinderen door het inzetten op zorgfiguren uit de context van de jonge kinderen. Nochtans moet dit ook ruimer gekaderd worden. We zien een continuüm van een volcontinu verblijfsaanbod bij een zorgfiguur tot ondersteuning in de vorm van een buddywerking (bv. een speelgezin). Mogelijks worden in sommige situaties “meerdere puzzelstukken” samengelegd om een alternatief voor verblijf te vinden. Uitgangspunt is weliswaar dat een dergelijke “out of the box”-oplossing afgetoetst wordt vanuit het kader van Infant Mental Health. Daarbij is het van belang dat een jong kind altijd kan terugvallen op een vaste veilige haven, een ankerpunt binnen het geheel, dat voldoende continuïteit, stabiliteit, nabijheid en verbinding kan garanderen. We zijn hierbij opletterend dat niet enkel de fysieke veiligheid van het kind en de beschikbaarheid van het netwerk primeren. Het spreekt voor zich dat de ontwikkelingsnoden en het perspectief van het jonge kind het uitgangspunt moeten zijn bij het creëren van deeloplossingen. De aanwezigheid van die vaste veilige haven van waaruit het kind vertrouwen in zijn zorgaanbieders kan opbouwen, is in deze cruciaal.

3. Concrete verwachtingen

We vragen in eerste instantie aan de partners van de professionele netwerken zorggarantie, in afstemming met de Teams Jonge Kind van Opgroeien, om zich samen te buigen over de vraag in welke mate de bestaande professionele netwerken zorggarantie al bezig zijn met de uitbouw van “het zoeken en versterken van zorgfiguren in de context van het jonge kind en zijn/haar gezin”. Om deze vraag te kunnen beantwoorden zullen de partners zich ook moeten uitspreken over de kwaliteit van de samenwerking op het vlak van zorggarantie in het algemeen (zie voetnoot 15). Om tot deze zelfscan te komen zal Opgroeien een procesbegeleider aanstellen die in alle provincies kan ondersteunen tot het komen van één sterkte-zwakke analyse per zorggarantienetwerk. We verwachten dat elke provincie deze zelfscan opstart, met ruimte om het traject vorm te geven naar hoe een netwerk binnen een provincie functioneert en/of rekening houdend met eventuele subregio's.

De zelfscan focust op volgende thema's:

- Hoe ga je als netwerk inzetten op dit thema? Welke methodieken zijn hiervoor reeds aanwezig in het netwerk en welke expertise ga je versterken? Hoe zal je nagaan of een zorgplan voor een jong kind kwaliteitsvol volgens het kader van IMH ingevuld wordt? Hoe zal je verzekeren dat het perspectief van het jonge kind voldoende meegenomen wordt in het traject? Hoe zal je bekijken of zorgfiguren uit de omgeving van jonge kinderen die mogelijk een rol kunnen spelen in het zorgplan van een jong kind voldoen aan de basisvoorwaarden vanuit het IMH-kader? Hoe zal je ouders op een ondersteunende manier betrekken?
- Wie zal zich binnen het netwerk engageren? Welke rol nemen de andere partners op? Is er voldoende vertrouwen en veiligheid om samen te werken?
- Wat wil je als netwerk bekomen? Welke tussendoelen zijn nodig om tot het einddoel te komen? Hoe kan elke organisatie zijn verantwoordelijkheid rond het vinden van zorgfiguren in de context van het jonge kind als reguliere opdracht in de contextbegeleiding opnemen, ook na de inzet van de eenmalige middelen via de voorliggende oproep? We menen dat het regulier aanbod rond het vinden van zorgfiguren met een mogelijke rol voor verblijf, in de toekomst een specifieke invulling van contextbegeleiding zal zijn.
- Mandaten, rollen, regie, agenda, netwerking in het algemeen (zie voorwaarden voor een goede samenwerking in een netwerk bovenstaand beschreven).

Op basis van deze zelfscan wordt vanuit de netwerken, met ondersteuning van de procesbegeleider, een plan van aanpak ontwikkeld om stappen vooruit te zetten rond deze pijler. We verwachten dat dit plan er binnen maximaal 6 maanden ligt.

In dit plan moet ook gespecificeerd worden hoeveel trajecten “zoeken en versterken van zorgfiguren in de context van het jonge kind en zijn/haar gezin” er gedurende de verdere looptijd van het project opgestart zullen worden. We verwachten dat het netwerk en de zorgaanbieders de zelfscan gebruiken als tool om in te schatten welke inzet ze op casusniveau kunnen organiseren.

In het plan van aanpak verwachten we bijgevolg volgende zaken:

- Een inschatting van de nood aan expertisebevordering.
- Een engagement rond het aantal trajecten m.b.t. het vinden van zorgfiguren uit de context dat opgestart wordt.
- Een begroting¹⁶ van de beschikbare middelen, afgestemd op bovenstaande elementen.
- Een aanduiding van een voorziening binnen het netwerk die de financiële middelen zal beheren in het kader van penhouderschap.

We verwachten één plan van aanpak per netwerk. Er kan eventueel wel gewerkt worden met subregio's, naar analogie van de aanvraagdossiers zorggarantie reconversie. We vragen wel om de 1G1P-regio's minimaal als referentieregio's te gebruiken.

Dit plan wordt in navolging van de zelfscan en in afstemming met de procesbegeleider opgesteld. Na aftoetsing en dialoog met Opgroeien wordt het plan al dan niet goedgekeurd.

We benadrukken dat we met dit traject professionele netwerken zorggarantie in hun geheel aanspreken. We gaan uit van gedeelde verantwoordelijkheid, expertisedeling, enz. We vragen bijzondere aandacht te hebben om de middelen niet versnipperd in te zetten. Dit impliceert dat in een netwerk keuzes gemaakt worden rond het bundelen van dit soort expertise bij één of een paar jeugdhulpaanbieders zodat de schaalgrootte van het aantal trajecten groot genoeg is.

Aan het einde van het tweede luik van het project, met een duur van een jaar, wordt er kort gerapporteerd over het plan van aanpak en het realiseren van de voorop gestelde trajecten in functie van het vinden van gezinnen. We verwachten ook dat elk professioneel netwerk een voorstel formuleert rond de manier van het verduurzamen van dit aanbod na de projectfase, bv. via reconversie. Het vinden van zorgfiguren in de context van het jonge kind en zijn/haar gezin wordt dan als een reguliere opdracht binnen de contextbegeleiding beschouwd.

¹⁶ Om zicht te krijgen op wat één traject rond het vinden zorgfiguren uit de context van jonge kinderen kost, delen we vrijblijvend de gegevens vanuit het reconversieproject zorggarantie Oost-Vlaanderen en pleegzorg dat focust op het vinden van zorgfiguren: 12 trajecten omgevingsonderzoek en -versterking kosten voor de looptijd van 1 jaar € 26 004.

4. Oproep

Aanvraagprocedure

Elke provincie wordt geacht een zelfscan rond de thema's die hierboven beschreven staan, op te maken. Dit gebeurt vanuit de netwerken zorggarantie¹⁷ die doorheen de jaren gevormd werden. We verwachten dat de partners die reeds aanbod bieden binnen zorggarantie (zowel gereconverteerd als via rugzakmiddelen) en de teams jonge kind minimaal participeren. De zelfscan gebeurt met ondersteuning van een externe, door Opgroeien aangestelde, procesbegeleider. Deze zelfscan start de tweede helft van september 2024. Concrete informatie wordt hierover nog bezorgd.

Na de zelfscan (maximaal midden maart 2025) kan het netwerk zorggarantie een plan van aanpak¹⁸ indienen met het oog op het verkrijgen van eenmalige middelen die ingezet kunnen worden in functie van expertisebevordering of op het vlak van het daadwerkelijk realiseren van trajecten m.b.t. het zoeken van zorgfiguren in de context van jonge kinderen en hun gezinnen. De aanvragen worden uiterlijk 6 maanden na de opstart van de zelfscan onder begeleiding van een procesbegeleider ingediend. De aanvraag wordt vanuit het netwerk ingediend. Het dossier moet gestuurd worden naar voorzieningenbeleid@opgroeien.be. We zorgen voor een ontvangstbevestiging.

Verschillende teams binnen Opgroeien en het netwerk zorggarantie gaan vervolgens samen in dialoog over de ingediende zelfscan en het plan dat daaruit voortvloeit. Er zal daarbij een toetsing gebeuren vanuit het kader van deze rondzendbrief en de voorop gestelde doelstellingen aan de hand van volgende criteria:

- De aanwezigheid van een onderbouwde zelfscan.
- Beschrijving van de nood aan expertisebevordering en hoe men hieraan zal tegemoet komen.
- Beschrijving van het aantal begeleidingstrajecten dat men zal opstarten rond het vinden van zorgfiguren in de context van het jonge kind en zijn/haar gezin. We verwachten een gedetailleerde inhoudelijke beschrijving van het beoogde aanbod.
- De wijze waarop het netwerk zorggarantie de expertisebevordering, de begeleidingstrajecten en de impact op kortdurende verblijven zal monitoren.
- De wijze waarop zal geëvalueerd worden hoe dit thema in duurzaam aanbod kan resulteren.

Uiterlijk 1 maand nadat de aanvraag ingediend werd, ontvangt het netwerk een gemotiveerde beslissing. De netwerken zorggarantie kunnen onder voorbehoud van goedkeuring door de financiële overheid en na afronding van de formele procedures, zo vroeg als mogelijk na de beslissingsdatum starten voor de duurtijd van een jaar.

¹⁷ Indien er geen netwerk zorggarantie aanwezig is in een provincie, verwachten we dat alle aanbieders en de ACT-medewerkers van het team Jonge Kind zich engageren tot regelmatige overleggen en het vormen van een netwerk.

¹⁸ Voor de zelfscan en het plan van aanpak worden gepaste sjablonen ontwikkeld en later verspreid.

Beschikbare middelen

Er is € 500 000 aan eenmalige middelen beschikbaar.

- Vanuit Opgroeien wordt (via een overheidsopdracht) een procesbegeleider aangesteld om alle netwerken in Vlaanderen en Brussel te ondersteunen. We voorzien hiervoor € 50 000 euro met een looptijd van 6 maanden.
- Elke provincie¹⁹ kan beschikken over € 90 000 eenmalige middelen die gedurende 1 jaar ingezet kunnen worden om te experimenteren met het vinden van zorgfiguren in de context van kinderen als alternatief voor een verblijf in een leefgroep. Deze middelen kunnen ingezet worden na goedkeuring van het plan van aanpak met een voorstel tot begroting van de beschikbare € 90 000. De looptijd van 1 jaar start bij de goedkeuring van het plan van aanpak.

Met vriendelijke groeten,

Bruno Vanobbergen
Administrateur-generaal Opgroeien

¹⁹ In deze oproep verdelen we € 450 000 evenredig over alle provincies en Brussel, waarbij we Vlaams-Brabant en Brussel als één rekenen.